

er telkens  
doopvont,  
in. Haar  
eder met  
at?" enz.  
eindelijk

tandig is,  
ie vragen  
af: "Dat  
(!" Want  
ind dezen  
hten zal  
een ge-  
te spre-

bij den  
ie kleine  
van zijn  
ndje van  
ader."

"Zeker,  
en heeft  
ka!"  
rk aan?"  
ij waren,  
de Heere  
an kindje  
r". Maar  
ar dezen

op zijn  
ad doet.  
weet. En  
s Hij erg  
n kleinen  
nu is de  
e dragen.  
s te zijn,  
s moeder  
s van ons  
orden en  
a moeten  
de Vader  
nden wil  
van den

nee, elke  
t hangt  
toch in

UISMAN.

ERKEN

s hebben  
liche bij  
e dapper  
ry Coun-  
prof. dr  
lijst van  
den We-  
erikanen  
du, wat  
iv, 1949)  
hetwelk  
front"

an Coun-  
A. Vis-  
de heer  
ezig zul-

en Oost-  
sche ker-  
zijn staat  
menschen  
dema uit  
Zendings-

tegeven  
de con-  
van den  
dat een  
rschijnen  
Faukelius  
en Nie-  
n!).  
d in dui-  
redactie  
), ds B.  
is H. A.

federland  
en wijzen  
hen, die  
vers wil-  
schuwen  
lijke vrij-  
dat ook  
ecumeni-  
e kerken  
Forum"  
evenals

prof. Bouma aan het Calvin Seminary verbonden is, „begrip” voor prof. dr J. H. Bavinek, die zijn spijt erover betuigt, dat zijn kerken niet aangesloten zijn bij den Wereldraad. („Because we stand on the outside, we have no sounding board”).

Wij kunnen voorts hetzelfde zeggen in verband met de Christelijke Gereformeerde Kerken. Het is niet voldoende als prof. Chao in „De Wekker” bestreden wordt. Laten deze kerken de wolven zien, vlak bij huis. Laten ze met ons den strijd openen tegen het huidige gedeformeerde „gereformeerdom”, dat flirt met de Wereldkerk en niet consequent calvinist durft te zijn. Ook hier geldt het weer (er is zelfverloochening voor nodig om het in praktijk te brengen!), dat dan niet allereerst gevraagd moet worden: waar zijn mijn vrienden van de partij of van de organisatie? maar: waar zijn zij, die confessores willen zijn? Ook de Christelijke Gereformeerde Kerken worden door het relativisme bedreigd van de zijde van prominente figuren van de V.U., de a.r.-partij, enz. Dank zij de machinaties der synodale zendingsmensen zullen zij op hun zendingsveld op Celebes in groote moeilijkheden komen, zoo zij die niet reeds hebben. De mede met behulp van synodalen gevormde Raad van Kerken in Indonesië zal alles op alles zetten om de toradja's in te schakelen in de oecumenische wereldkerk (ds A. Bikker en pandita S. Bomkong waren trouwens reeds op de conferentie van Makassar present). Zien de chr. gereformeerden ook niet met ons de gevaren van de z.g. christelijke pers, die naast vrome meditaties filmster-advertenties en pro-Wereldkerk-nieuws in de gezinnen brengt?

Er is een „tegenwoordige nood”. In den nood leert men zijn vrienden kennen. Het is tijd, dat vriendjespolitiek eens gestaakt wordt. Met handjes geven aan huurlingen en verdacht maken van horders is nog nooit een strijd tegen wolven gewonnen. Ten aanzien van de geboden vriendschap (en vijandschap) dient kleur bekend.

Sneek.

C. v. d. WAAL.

## GRONINGER Brieven

Amice frater,

Ik weet niet of de Amerikaan Reinhold Niebuhr een afstammeling is van den Duitschen professor-diplomaat van dien naam uit de vorige eeuw. Geestelijke verwantschap is er wel, insoverre dat beiden verliefd zijn op het begrip mythe, en daarmee de een de geschiedenis van het Romeinsche rijk, de ander den Bijbel te lijf gaat. Ik houd het dan maar liever met den mogelijke voorvader.

De bedoeling van den Amerikaanschen theoloog, hier te lande zelfs als „brillant” begroet, is, om het Christelijk geloof te verzoenen met het moderne ongelooft, de moderne natuur- en historiebeschouwing. De laatste heeft dan veel bij hem voor, want haar feiten missen de aanhalingsteekens, die telkens voor en na de feiten der Schrift worden geplaatst.

Het pogen is allerminst nieuw. Ik denk nu aan den Joodschen wijsgeer Philo, die leefde in de dagen van Christus' komst hier op aarde.

De geleerde Lagrange zegt van dien wijze — in zijn groote werk „Le Judaïsme” —, dat men wel meent, dat het hem te doen was om de heidenen te winnen voor het jodendom, Mozes verzoenende met Plato. Is hij, dus Lagrange, van die meening geweest, dan heeft hij zichzelf vergist. Maar hij denkt, dat Philo meer bedoelde de afvallige Joden voor het Oude Testament terug te winnen, waarom hij van alle feiten der Schrift symbolen maakte.

Een „waarheid achter de waarheid”.

Zou Niebuhr meer succes hebben bij de moderne natuurkundigen en historici?

Hij verwijt hun „hybris”, wat, naar ik meen, zooiets als overmoed beteekent, wijl zij de historie zien als de verlosser der menschheid. De mensch zal allengs toch den weg van den vooruitgang gaan, en in dit opzicht lijken de moderne geleerden op hun overgrootvaders in de vorige eeuw. De eeuw van het „progrès”. Hoe ellendig de tijden van thans ook mogen wezen, zij zeggen, dat wij bedenken mogen, hoe lang het heeft geduurd eer verschijningen als zij zelve mogelijk werden. En zij roepen de beangste tijdgenooten toe: wacht maar een half miljoen jaren en alles komt terecht.

Niebuhr vindt dit niet ten onrechte een schrale troost.

De hoogmoed van tegenwoordig vindt toch zijn „nemesis”, zijn wraak in het gebeuren van onzen tijd.

Maar de mensch van onze dagen behoeft niet te wanhopen, als hij maar de moderne illusies ziet als de schering, waardoor Niebuhrs vaardige hand den inslag werpt. De toekomst wordt dan wel een schoon tapijt van hoop en geloof.

Veel meer echter wendt de Amerikaansche professor zich tot de geloovige christenen, met zijn verachting als zij vast blijven houden aan de feiten der Schrift, met zijn lof, als zij even rijk willen zijn aan aanhalingsteekens als hij, en alle feit willen omzetten in een mythe, die iets grootsch symboliseert. Hij doet hier denken aan Renan, die ergens opmerkt, dat wie de geschiedenis eener religie wil schrijven, natuurlijk moet gelooven — want hoe zou anders een religie zoo grooten invloed kunnen oefenen — maar hij moet er

niet in gelooven, 'd'une manière absolue', want een absoluut geloof is niet in overeenstemming met de wezenlijke historie.

Het valt mij op, dat in den laatsten tijd er onder de gereformeerden leden zijn, die ongeveer op dezelfde wijze spreken over hun belijdenis. Men moet bijv. aanvaarden, wat zij zegt van de kerk. Maar niet 'd'une manière absolue'. Dat schijnt ook niet te passen bij onzen tijd. En wij vrijgemaakten worden beschuldigd van „verabsolutering” der kerk en voorts nog van „isolatisme”. Alsof er geen Groen van Prinsterer is geweest, die zei: in mijn isolement ligt mijn kracht; en toen doelde hij op beginselvastheid.

De scherpste verwijten richt Niebuhr tegen die christenen, die het Woord Gods letterlijk hebben opgevat. Daardoor hebben zij zich schuldig gemaakt aan een theologisch obscurantisme, zij hebben de waarheden van het Christelijk geloof verduisterd, en de eeuwige diepte van de christelijke symbolen vereenzelvigd met de voorhistorische vormen, waarin zij werden uitgedrukt.

Zoo hebben zij de eschatologische symbolen van het Christelijk geloof bedorven. Corrupt gemaakt.

Hij zal het nu eens anders laten zien. En het is merkwaardig, hoe deze geleerde man allerlei versleten argumenten, en domheden zelfs, als onomstootbare waarheden aan den man tracht te brengen.

Hij spreekt dan van de mythe der schepping en vertelt, dat het Bijbelverhaal in zoo ongeveer alle heidensche religies wordt gevonden.

Hij verhaalt van de mythe van den val en van het verbond, het eerste den Joden, het tweede de menschheid rakende.

De Joden verbonden het heil aan een particulier volk en wachtten op een particulieren heil, zooals de Amerikanen roemen van Washington en de Tsechen van Mazarik.

De profeten hadden een vaag vermoeden, dat de werkelijkheid wel wat anders zou zijn, maar zij vergisten zich toch ook deerlijk.

Zoo sprak Jesaja valsche profetie, toen hij tot de Joden zeide, dat zij ten aanzien van het dreigend gevaar van uit Babel niet moesten vertrouwen op Egypte, maar op den Heere hun God. Nu, zegt Niebuhr, die hulp kwam immers niet. De valsche profeten hadden dus volgens hem eigenlijk groot gelijk. Het diplomatiek vertrouwen was verstandiger. Daar had men wat aan.

Maar vele christenen vielen, zegt hij, in gelijke fout als Jesaja, meenende, dat God helpen zal een volk, dat rechtvaardig wandelt. Het „messianisme” van het Oude Testament staat volgens hem lijnrecht tegenover dat van het Nieuwe Testament.

En als hij dan van de feiten van het Nieuwe Testament gaat spreken, wordt alles ook weer symbool.

De „historische Jezus” wordt onderscheiden van den „Christus”, het symbool der verlossing.

Zijn geboorte, lijden, sterven en opstanding — het is alles mythe en symbool.

En nu zijn er van die dwaze geloovigen, die de feiten, in de Schrift genoemd, als werkelijk gebeurde dingen willen zien. Zij hebben behoefte aan mirakelen. Maar dat is twijfel en ongelooft.

Veel hooger staat het geloof, dat die feiten verwerpt, maar die ziet als een symbool der waarheid, dat de historie alleen geen uitkomst brengt, maar dat God souverain is over de geschiedenis, de zonde en het kwaad op zich neemt, en zoo de hoop biedt op een heerlijk toekomst.

Wij moeten de genoemde feiten aanvaarden in geloof en berouw, met onze gansche persoonlijkheid, en dan verstaan wij eerst wat de Schrift ons wezenlijk wil zeggen.

Het is ontstellend te zien, welk een misbruik er telkens wordt gemaakt van allerlei Bijbelteksten. Hoe de apostel Paulus, die nog wel St. Paulus heet, omgewerkt wordt tot een soort godsdienstigen wijsgeer, die een stelsel ontwerpt, waarna dan de geschiedenissen van het Nieuwe Testament werden geschreven.

Nu heeft de christelijke kerk echter veel bedorven, omdat zij geen Niebuhrs in haar midden en tot geloofwaardig prediker had. Daar was het bederf der Roomsche katholieke kerk, die de kerk verabsoluteerde. Ik las helaas zulke opmerking ook reeds bij menschen, die zich gereformeerd noemen en dan wel echt.

Want de wezenlijke fout der Roomsche kerk is, dat zij valsche kerk is, het Woord Gods loslaat en menscheleke inzettingen verheft tot absolute waarheden.

De Reformatie zou dan met die roomsche verabsolutering der kerk wel hebben gebroken maar zij ging weer fout door de feiten der Schrift als feiten te aanvaarden en de symbolieke betekenis er niet van te doorzien. De „eschatologische” betekenis.

En dan het Calvinisme. Dat was wel heelemaal mis.

Want dat meende het leven in staat en maatschappij te kunnen redden door de regeering te geven in handen van „heilige menschen”, de geredden, de menschen, die de zonde zouden kunnen bannen uit het leven.

Maar daar is een kerk van waarlijk geloovigen, en die is wel anders dan Toynbee meent, maar er is toch komende een universele kerk, onzichtbare kerk, die al de fragmenten in zich zal kunnen verwerken. Een kerk, die zegt, dat zij de waarheid heeft en dat zij die niet heeft.

Geloovigen, die de dubbelzinnigheid van het menscheleke bestaan, zooals die mensch is ingewikkeld in

de historie, erkennen, niet zoozeer op de Schrift vertrouwen — alleen als vol van symbolen — doch inzonderheid hun rijkdom vinden in het sacrament, vooral het sacrament van het avondmaal.

Die kerk met haar geloovigen, bekend en onbekend, mogen waarlijk leven uit geloof en berouw. Daar komt verootmoediging over de begane fouten in het verleden en heden. Maar die kerk mag wel weten, dat zij altijd weer antichrist kan worden, als zij aan de feiten der Schrift blijft vasthouden.

En dan komen al de christelijke termen terug. Zij zijn met Christus begraven in den doop en zullen met Hem opstaan en wandelen in nieuwigheid des levens. Romeinen 6:4. Voor hen zal gelden: „dat dan de zonde niet heersche in uw sterfelijk lichaam om haar te gehoorzamen in de begeerlijkheden van dat lichaam”. Rom. 6:12. En deze evangelische waarheid moet nu gepredikt worden tot de moderne wereld, die de historie zelve ziet als de verlossing. Het evangelie moet die illusie doordringen en de menschen redden van die valsche eilanden der zekerheid, die zij hebben opgeworpen. God is machtig, om al die sterkten neer te werpen en de menschheid te leiden uit de gevangenschap tot de gehoorzaamheid aan Christus. Want is het dwaze Gods niet wijzer dan de menschen? 1 Cor. 1:25.

En nu komt ten slotte de klap op de vuurpijl. God zal waarlijk niet excuseeren priester op profeet of gemeenschap van geredden.

Wij zien hier, hoe het beest uit den afgrond, de valsche profetie, in bond gaat met den grooten draak, vervolgende de kerk des Heeren.

Geve de Koning der kerk ons de kracht om de teekenen van onzen tijd te verstaan.

Met hartelijke groeten en heilbiede uw toegenegen

MARNIX.

## PERSSCHOUW

EET NIET UW EIGEN WOORDEN OP,  
OOK AL ZIJN ZE MIS.

Hoe ds W. W. Maynen — synodoer. — die het Prae-advies ongeveer menschelijk volmaakt achtte, denkt over „de samenspreking”, blijke uit de volgende uitslating van den man, die meende, dat in Gods Huis een candidaat als H. J. Schilder niet preeken mocht:

Aan de Synode onzer Geref. Kerken is, tot groote blijdschap van meerdere harer leden, een eind gekomen. Het komt ons voor, dat zij goed, nuttig en principieel werk heeft verricht. Er is, begrijpelijkwijze alles gedaan, om naar middelen te zoeken, die herstel der gebroken éénheid konden brengen — het is niet gelukt, en zulks niet slechts omdat van den overkant ons duidelijk is geworden, dat wij ons geen illusies behoeften te maken, maar wel vooral omdat de Synode zich niet door gevoelsargumenten uit haar lood liet slaan.

Kantteekeningen: a) alles gedaan? ja, ja; een briefje schrijven; maar meteen: de deur nog eens extra verzegelen; b) „de overzijde” heeft het natuurlijk weer gedaan, hoewel men daar nog steeds kalmjes zit uit te kijken wat en hoe het einde is van de vergadering, waarvan deze auteur schrijft, dat ze al gesloten is, terwijl het heelemaal niet zoo is (men wacht nog op het resultaat dat de kerk van Assen, synodocratisch, zal verkrijgen op haar aangekondigde poging, om voor ds B. A. Bos een plaats open te maken); c) „gevoelsargumenten”, dat is zeker een naam voor de bezwaarschriften? Dat is bemoedigend voor wie hooren, dat ze tot hun dood toe mogen argumenteeren desnoods. Mits ze maar meedoen.

Verder:

Dat de Synode in de lijn van haar voorgangsters bleef, verblijdt ons natuurlijk van harte, want 't gaat nog altijd om beginselen en wij zagen, metterdaad, deformatie dreigen! Hoe licht met die beginselen wordt omgesprongen, heeft Prof. Schilder ons getoond, Prof. S., die nog nooit verslag heeft gegeven van de motieven van zijn ommezwaai.

Dat is een even zaakkundige bewering als die dat zijn synode al gesloten is. Ommezwaai? En dan heb je jaren lang de algemeene genade bestreden, en gezegd, in 1934, dat onderstelde wedergeboorte lichtzinnig is, en jaren lang betoogd: bind aan die lichtzinnigheid geen mensch. En, — moet een uitspraak binden omdat ze waar is, of omdat je meent te mogen verwachten, dat een ander wel zijn mond zal houden? Wat een reformatie..... Wie stuurt dezen auteur de brochures, waarin K. S. verantwoording deed? Maar, heeft deze broeder al eens bewezen, hoe licht b.v. Greijdanus met beginselen omsprong? En al die anderen? Of moesten al die honderden maar mee eruit gezwaaid worden, omdat één mannetje zijn zwaai niet motiveerde? Het zijn me de „rechters” wel. Tus-schen den gemoedelijken aai over het hoofd van een candidaat in 1944 en deze gifspuiterij in 1949 ziet men eindelijk het verband.

Vervolgens de sollicitatie naar het smaldeeltje:

Het is begrijpelijk, dat menschen van art. 31 erkennen dat dit mis is en hunkeren naar 't moment, waarop zij naar de „oude paden” kunnen terugkeeren. Want nog eens: 't gaat om de kern.

Welja, ze hunkeren naar het moment, waarop zulke rechters weer hen mogen knevelen: één is er niet naar